

”Librettot bryter

Robert Liewendahl som skrev det första librettot till musikteatern ”Katrina” planerar anmäla direkt efter premiären

Kulturföreningen Katrinas stora uppsättning av musikteatern ”Katrina” på Alandica i sommar riskerar att hamna i centrum för en rättsprocess. Robert Liewendahl, som skrev librettot till den ursprungliga uppsättningen 1997, anser att kulturföreningen är på väg att bryta mot upphovsrättslagen.

Robert Liewendahl anser inte att gestalten Katrina åsidosätts i hans libretto. ”Det var väldigt viktigt för mig att allt skulle speglas genom henne, att hon var i centrum”, säger han. FOTO: STEFAN ÖHBERG

Hufvudstadsbladets Isabella Rothberg var först med nyheten, och Robert Liewendahl bekräftar för Nya Åland.

–Jag har inte gått ut med detta eftersom man inte kan anmäla någon för brott mot upphovsrättslagen förrän verket faktiskt har framförts. Men ja, om de genomför uppsättningen så som de har planerat så anmäler jag, säger han.

Robert Liewendahl säger att han skrev till Barbro Sundback, ordförande för kulturföreningen Katrina, redan för ett år sedan.

–Men hon tog ingen notis. Sedan tog min advokatbyrå initiativet och framförde min protest till föreningen. Men vid presskonferensen då de tillkännagav de nya librettisterna underlät de att berätta om mitt förbud.

Originalverk

Som Nya Åland berättade i april förra året skrivs librettot för den nya uppsättningen av Carina Karlsson tillsammans med uppsättningens regissör Ida Kronholm. Jack Mattsson musik och Lars Huldéns sångtexter används så som de är.

”Librettot är ett originalverk som beställdes av dåvarande landskapsstyrelsen inför självstyrelsens 75-årsjubileum 1997.”

ROBERT LIEWENDAHL

–Men kan man i Finland ta vilken musikal som helst – säg ”My Fair Lady” – och behålla musiken samtidigt som man låter skriva ett helt nytt libretto, utan att fråga originallibrettisten? Det vore helt ogörligt, säger Robert Liewendahl.

–Librettot är ett originalverk som beställdes av dåvarande landskapsstyrelsen inför självstyrelsens 75-årsjubileum 1997. Premiären vid Eckerö post- och tullhus 1997 blev en succé, och musikteatern spelades på nytt där följande år. År 2000 spelades den både i Islandia i Mariehamn och på Svenska teatern i Helsingfors.

Enligt Hufvudstadsbladet vill Ida Kronholm ha ett nytt manus, med motiveringen att Katrina i den ursprungliga uppsättningen inte sätts i första rummet.

”Jag ville att allt skulle börja med Katrina. I det gamla manuset hör man först en kör, sedan den ena mannen, den andra och den tredje som pratar om Katrina. Medan romanen börjar: ”Katrina var den äldsta av tre systrar”, säger hon i Hbl.

Robert Liewendahl blir förbryllad och söker upp sitt gamla manus.

–Titta här: första scenen i första akten börjar med en kör, följd av en dialog mellan Johan

och Katrina. Inga tre män. Det var väldigt viktigt för mig att allt skulle speglas genom henne, att hon var i centrum för librettot. Och det kom fram också i uppsättningen, genom Gun Sjöroos skådespel och Annika Sjölungs sång.

I uppsättningen 1997 gestal-

tades titelrollen av Gun Sjöroos som den talande Katrina, och sopranen Annika Sjölund som den sjungande Katrina. Det var regissören Johanna Garpes idé.

–Manuset var skrivet för bara en enda Katrina, poängterar Robert Liewendahl.

Hans eget arbete med librettot

”Vi står på stadig juridisk

Barbro Sundback, ordförande för kulturföreningen Katrina. FOTO: NICLAS NORDLUND

–Var tid har sitt sätt att tolka sådana här klassiker, och vi står på stadig juridisk grund i frågan.

Det säger Barbro Sundback, ordförande för kulturföreningen Katrina, som ett svar på Robert Liewendahls protest mot musikteaterns nya libretto.

Enligt Barbro Sundback har Robert Liewendahl fel när han hävdar att det rör sig om ett så kallat gemensamt verk.

–Upphovsrättslagen gör skillnad mellan ”gemensamt” och ”sammansatt” verk. Vid ett gemensamt har samtliga inblandade – kompositör, manusförfattare, sångtextförfattare, et cetera – arbetat gemensamt med i stort sett allting. Men vi hävdar att det var ett sammansatt verk. Det vill säga: de hade naturligtvis kontakt under tillkomsten

av produktionen, men det finns bekräftat att Jack Mattsson ville att Lars Huldén skulle skriva sångtexterna i stället för Robert Liewendahl. Bara det visar att det inte rör sig om ett gemensamt verk.

Enligt Barbro Sundback står kulturföreningen Katrina på stadig juridisk grund i frågan.

–Vi har gjort utredningar, inklusive en där personer med insikt i processen bekräftar att det inte var ett gemensamt verk där man inte kan urskilja vem som

gjorde vad. Det har vi meddelat hans jurister.

Ultimatum

Det var enligt Barbro Sundback inte tänkt från början att man skulle beställa ett nytt manus inför nyuppsättningen.

–Men regissören Ida Kronholm ställde till slut ett ultimatum: huvudpersonen var inte en hel gestalt i den ursprungliga uppsättningen, utan gestaltades som en sjungande och en talande Katrina. Styrelsen ville ha en mer tidsenlig och professionell uppsättning där Katrina skulle vara med från första början, så som i Sally Salminens bok. Och det är ju en ganska normal process att göra om klassiker.

Barbro Sundback exemplifierar med filmen om Stormskärs Maja.

–Det finns till exempel inget om hennes religiositet i filmen. Var tid har sitt sätt att tolka sådana här klassiker. Både Jack Mattsson och Lars Huldén är döda och kan inte få sina röster hörda i den här upphovsrättsfrågan, utan det är Robert Liewendahl som ganska ensidigt tolkat det på sitt sätt. Det är tråkigt om han vill driva det till en process, för det förlorar alla på. Det är Finlands Svenska Författarförbund som numera innehar upphovsrätten till Lars Huldéns verk och där finns inte heller någon förståelse för Robert Liewendahls påstående

mot lagen”

”Om de genomför uppsättningen så som de har planerat så anmäler jag,” säger Robert Liewendahl om kulturför- eningens Katrinas planerade uppsät- ning av musikteatern Katrina i sommar.

FOTO: STEFAN ÖHBERG

började med att han skrev en synopsis baserad på Sally Sal- minens bok, och skickade det till kompositören Jack Mattsson.

– Han ville veta känslan i varje scen. Vi hade möten i Helsing- fors, Jack Mattsson och jag, och Lars Huldén som skrev sångtex- terna. Det var texten som kom

först, och musiken sedan. Vi hade täta kontakter. Men libret- tot är ett originalverk, på samma sätt som Jack Mattssons musik är det.

Robert Liewendahl betonar att hans agerande inte riktar sig mot de nya librettisterna.

– Båda är duktiga yrkesmän-

niskor. Men man kan inte göra på det här sättet.

Han har överlåtit korrespon- densen i frågan till sin advokat.

– Om de inte ändrar sig så an- mäler jag efter premiären.

SUSANNA SKOGBERG

susanna.skogberg@nyan.ax
tfn 528 467

grund”

att det är ett gemensamt verk. Deras jurist är av samma åsikt som vår.

Andra konstnärliga val

Nya Åland pratar med Ida Kron- holm sent på måndagskvällen. Hon förtydligar varför hon ville ha ett nytt manus och svarar på Roberts Liewendahls invänd- ning:

– Jag förstår hur förvirringen uppstått. Det jag menade med att vi hör den ena mannen efter den andra handlar om i vilken ord- ning sångerna kommer. Jag ser annorlunda på hur verket har byggts upp och ur vems synvin- kel vi följer berättelsen, säger Ida Kronholm.

Hon har läst artikeln i Hufvud-

Arkivbild från den ursprungliga uppsättningen där sopranen Annika Sjölund (till vänster) gestaltar den sjungande Katrina, och Gun Sjöroos den talande.

ARKIVFOTO: ERKKI SANTAMALA

stadsbladet och sammanfattar:

– Det är helt okomplicerat. Vi gjorde helt andra konstnärliga val än Robert, helt enkelt.

TEXT: SUSANNA SKOGBERG
susanna.skogberg@nyan.ax
tfn 528 467

Infrastrukturministern Camilla Gunell (S) vill inte svara direkt på om hon har förtroende för Nordic Jetline som entreprenör, men säger att hon iakttar vad som sägs och betonar att fackförbunden är viktiga för Socialdemokraterna.

FOTO: JONAS EDSVIK

Camilla Gunell (S) om dramatiken mellan sjöfacken och Nordic Jetline: ”Hoppas parterna kan hitta en dialog utanför media”

Infrastrukturministern Ca- milla Gunell (S) vill inte svara direkt på frågan om hon har förtroende för Nordic Jetline som entreprenör efter utta- landena om fackförbunden.

Men:

– Vi tar det här med oss i framtida överväganden, säger hon.

– Jag iakttar vad som sägs och görs och sedan får vi ta det med oss i framtida överväganden. Jag kan inte säga så mycket mer.

Känner du förtroende för Nordic Jetline som entrepre- nör?

– (Lång tystnad.) Ja, du. Jag vet inte hur jag ska svara på den saken. Tiden får utvisa.

Tittar på alternativ

I måndagens Nya Åland sä- ger Nordic Jetlines vd Oskar Berndtsson att han inte vill ha något med Sjömansunionens verksamhetsledare Kenneth Bondas att göra, och liknar kontakten med fackförbunden vid ett tvångsäktenskap.

Infrastrukturministern Ca- milla Gunell är på måndagen försiktig i sina uttalanden, men säger att hon har läst intervjun med Orkar Bendtsson.

– Jag tror alla vet vad jag tycker om fackförbund och den nordiska modellen, och hur viktig den är. För oss socialde- mokrater är det grunden för stabilitet på arbetsmarknaden att man har kollektivavtal och uppgörelser och följer dem. Det är den modellen som skapar ar- betsfred och som gör relationen mellan personalen och entrepre- nören stabil. Det är en självklar sak, säger hon, och fortsätter:

– Jag hoppas att båda parter hittar en framgångsrik dialog, och att man för diskussionerna direkt. Det är mitt råd att föra dem direkt med varandra och inte via media. De behöver hita en ton och ett diskussionskli- mat som fungerar, de behöver ha respekt från båda håll för varandra.

Samtidigt vill hon inte själv ”lägga sig i” konflikten.

– Det är två vuxna parter som måste hitta lösningar.

Hur går det ihop med land- skapsregeringens roll som offentlig arbetsgivare att ha en entreprenör som uttalar sig så om fackförbund?

I samband med att regerings- programmet presenterades offentliggjorde landskapsre- geringen också en ambitiös plan för nyinvesteringar i skär- gårdstrafiken.

Vad är planerna för hur drif- ten ska skötas framöver?

– Vi tittar på alla möjliga lösning- ar för driften i det här skedet. De två viktiga sakerna vi har i reger- ingsprogrammet är dels anskaf- fande av nya färjor i den takt vi hittar finansieringslösningar för, och dels en ny organisation för driften av skärgårdstrafiken, om det sedan blir ett offentligt bolag eller ett affärsverk.

Vill ni alltså gå in för en an- nan modell för driften än da- gens långa entreprenader?

– Vi tittar på alternativ. Det är långa perspektiv, man kan säga att förut hade landskapsreger- ingen all trafik i egen regi fram till den dagen den driftsprivati- serades, och efter det har man byggt upp en upphandlarorga- nisation. Det kanske inte bara behöver vara antingen eller, utan man kanske kan hitta en kombination. Jag kan tänka mig en hybridmodell, men vi får se hurdana lösningar vi hittar till- sammans i regeringsblocket. Vi har många positiva diskussio- ner om en ny organisation och nytt tonnage.

TEXT: FREDRIKA FELLMAN
fredrika.fellman@nyan.ax
tfn 528 455